

32 let SLOVENSKEGA EKOLOŠKEGA GIBANJA
ZVEZA EKOLOŠKIH GIBANJ SLOVENIJE - ZEG

Cesta krških žrtev 53,8270 Krško

GSM : 064 253 580

E-pošta: zogslo20@gmail.com

Spletna stran: <https://bistra.si/gospodarno-in-odgovorno>

www.zeg.si

Matična številka: 1679139

Številka : 48 / 24

Datum: 19.2.2024

DRŽAVNI ZBOR R SLOVENIJE

Odbor za infrastrukturo, okolje in prostor

Poslanske skupine v DZ RS

Šubičeva 4, Ljubljana

**ZADEVA : STALIŠČE IN PRIPOMBE ZVEZE EKOLOŠKIH GIBANJ
SLOVENIJE-ZEG DO PREDLOGA STRANKE SDS O
REFERENDUMSKEM VPRAŠANJU NA**

1

**16. REDNI SEJI DZ RS - RESORNEGA ODBORA ZA
INFRASTRUKTURO, OKOLJE IN PROSTOR**

Zveza ekoloških gibanj Slovenije-ZEG (ima status društva v javnem interesu po ZVO) podaja stališča in pripombe na tekst »Predloga stranke SDS za razpis posvetovalnega referenduma o izgradnji drugega bloka Jedrske elektrarne Krško in manjših modularnih reaktorjev – EPA 1295-IX, ki bi moral biti obravnavan na redni 16. seji Odbora za infrastrukturo, okolje in prostor pri DZ RS, dne 20.2.2024. ZEG ni bil povabljen na redno sejo, vendar smo predsednico odbora zaprosili za kot dodatno vabljene, iz vrst zainteresiranih in aktivnih okoljskih NVO na področju jedrske varnosti .

- I. ZEG pisno odgovarja le na predložen tekst dokumenta SDS - pobudnika referendumskega vprašanja**

a) Vprašanje

Predlog posvetovalnega referendumu spominja na delfsko prerokbo. Vprašanje je tako dvoumno, da nanj ni možno razumljivo odgovoriti.

Najprej, v vprašanju manjka veznik. Vprašanje »ali ste za to, da Republika Slovenija zagotavlja stabilno in cenovno dostopno oskrbo z električno energijo z uporabo nuklearne energije z izgradnjo drugega bloka Jedrske elektrarne Krško in manjših modularnih jedrskih reaktorjev?« bi moralo biti »ali ste za to, da Republika Slovenija zagotavlja stabilno in cenovno dostopno oskrbo z električno energijo **ali** z uporabo nuklearne energije z izgradnjo drugega bloka Jedrske elektrarne Krško in manjših modularnih jedrskih reaktorjev?«. Namreč, iz vprašanja, kakor je zapisano, se razume, da bodo drugi blok Jedrske elektrarne Krško in manjši modularni reaktorji zagotavljali stabilno in cenovno dostopno oskrbo z električno energijo, kar pa nikakor ni res.

Jedrska elektrarna je draga, elektrika iz jedrske elektrarne tudi. Zato je vprašanje, ki navaja volivce k misli, da bo ta elektrika poceni, zavajajoče.

Poimenovanje **drugi blok** je zavajajoče. GEN načrtuje povsem novo nuklearko z oznako JEK2 in ne nekakšen prizidek k obstoječi jedrski elektrarni. **Manjši modularni reaktorji** pa so množica prototipov ali razvojnih idej, od katerih še nobeden ni komercialno uporaben.

b) Ustvarjanje javnega mnenja

GEN energija, kot solastnik NEK, v tajnosti, brez nadzora civilne družbe, že od leta 2006 pripravlja naložbo v novo jedrsko elektrarno. V ustvarjanje jedrske energiji prijaznega mnenja je vložil znatna finančna sredstva. Po podatkih medijev je GEN energija v priprave za gradnjo drugega bloka jedrske elektrarne doslej vložila 20 do 30 MIO €, do leta 2028 naj bi še približno 100 MIO €. Letos je GEN energija podpisala pogodbo o komunikacijski podpori na področju korporativnih odnosov z javnostmi z agencijo Pristop za 192.000 € (brez DDV). Decembra 2022 je GEN energija podpisala pogodbo za 1,7 MIO € za dvoletno podporo, svetovanje in komunikacijske aktivnosti tudi za »projekt JEK2« s podjetjem Consensus (Darinka Pek Drapal in Andrej Drapal). Nekaj let pred tem je Računsko sodišče RS ocenilo učinkovitost strateškega načrtovanja dolgoročnega izkoriščanja jedrske energije za proizvodnjo električne energije in načrtovanja proizvodnje električne energije v jedrskih elektrarnah.

V dokumentu »REVIZIJSKO POROČILO Učinkovitost strateškega načrtovanja dolgoročnega izkoriščanja jedrske energije za proizvodnjo električne energije in načrtovanja proizvodnje električne energije v jedrskih elektrarnah 2019« je ugotovilo vrsto nepravilnosti v zvezi z načrtovanjem JEK2. Ugotovljena je tudi nepravilna poraba 16 MIO €, od tega 10 MIO € so izplačali po domače, brez javnega razpisa.

Ugotovljeno je, da GEN energija namenja veliko denarja za ustvarjanje jedrske energiji prijaznega javnega mnenja. GEN energija je podjetje v lasti države, edini družbenik je REPUBLIKA SLOVENIJA. Iz tega razumemo, da Republika Slovenija enostransko informira javnost. Vendar pa ima javnost pravico do celovite informacije. Zato je nujno, da Republika Slovenija financira tudi civilna gibanja, ki opozarjajo na neprimernost nove jedrske naložbe.

Med kupovanje javnega mnenja uvrščamo tudi znatno jedrsko rento okoliškimi prebivalcem.

c) Cena naložbe in elektrike

Investitor GEN energija skriva proizvodno ceno elektrike iz JEK2 bolj kot kača noge. Predsednik vlade je junija 2023 povedal, da je cena nuklearke 7.000 €/kW, kar bi za 2.400 MW pomenilo 17 milijard. V te številki ni potrebne posodobitve prenosnega in distribucijskega omrežja, ni vršnih elektrarn, ni postrojenja za proizvodnjo vodika iz viškov elektrike, ni sklada za razgradnjo in ni sklada za odlagališče jedrskih odpadkov VRAO. Napovedana cena bo verjetno nekajkrat presežena. Ali je v tem trenutku, ko ne vemo cene in roka izgradnje, ko ni podatkov o ceni elektrike iz JEK2 in ko niti ni znana tehnologija, sploh možno iti na referendum? Še nakup mačka v žaklju je bolj predvidljiv kot načrtovanje zastarele jedrske tehnologije (PWR) ali pa odločanje o nedelujočih prototipih malih modularnih reaktorjev (SMR).

Dravske elektrarne dobijo za proizvedeno megavatno uro približno 20 €, NEK približno 50 € in termoelektrarna Šoštanj TEŠ6 skupaj s kuponi CO₂, približno 75 €, to so proizvodne cene. Prodajna cena elektrike za gospodinjstva in gospodarstvo med 200 in 450 €/MWh vsebuje zaslužke trgovcev, prispevke, trošarine, davke ... Prodajne cene elektrike v svetu so nižje kot v Sloveniji. Kitajska 50 €/MWh, ZDA 120 €/MWh in EU 200 €/MWh (Delo, 29. 1. 2024). Po čem bo prodajna cena elektrike iz JEK2, če bo proizvodna cena nekoliko pod 200 €/MWh, je vprašanje za gospodarstvenike in GZS, ki slepo podpirajo gradnjo JEK2. Bo Slovenija z najdražjo elektriko lahko gospodarsko konkurenčna Evropi, ZDA in Kitajski?

Predlagatelji referendumu obljublajo, da bodo spoštovali odločitev ljudi na referendumu, hkrati pa ne omogočajo, da bi ljudje dobili nevtralne informacije. Kakšna hinavščina.

d) Kaj pa lokacija?

Gradnja jedrskega objekta na potencialno aktivni seizmični prelomnici ni primerna, kot izhaja iz poročila mednarodno priznane institucije IRSN iz leta 2013. Inštitut IRSN je vztrajal na razlagi, da je treba prelomnico upoštevati kot aktivno, zato so predlagali GEN-u, da o izsledkih raziskave obvestijo NEK in URSJV. Ta študija ni bila zavrjena kot neprimerna, le naročnik, GE energija, je z IRSN prekinil pogodbo. S tem je GEN energija jasno povedala vsem drugim izvajalcem, kakšne študije pričakuje.

e) Želimo-potrebujemo-zmoremo: JEK2

Osnova je volja ljudstva, referendum, ki bi sporočil, ali si državljani želimo nadaljevati jedrsko avanturo. Vendar je danes referendum dvorezen meč, saj je jedrski lobi vložil že več kot 30 milijonov evrov za promocijo gradnje nove nuklearke in ustvarjanje javnega mnenja. Računsko sodišče je celo zapisalo, da je bil ta vložek nezakonit, zgodilo se ni nič. **Ne želimo.**

Vehementno je trditi, da zgolj obnovljivi viri energije ne bodo zadostovali. Vehementno je tudi trditi, da je energetska suverenost države ogrožena, če ne bomo zgradili jedrskega bloka. Tega bomo gradili v najboljšem primeru 15 let. Problem pa imamo zdaj in ta blok tega ne bo rešil. **Ne potrebujemo.**

Koliko bi stal JEK2 in po čem bi bila njegova elektrika? To seveda jedrski lobisti skrivajo. Pričakovane cene so visoke, cena jedrske elektrike bi preseгла 200 €/MWh, v te ceni pa ni zajeta gradnja skladišča visokoradioaktivnih in odlagališča nizko radioaktivnih odpadkov ter razgradnja jedrske elektrarne ; niti nujni dodatni stroški. Bi trg to sprejel, če je na voljo elektrika iz sonca in vetra po 30 €/MWh? **Ne zmoremo.**

f) Jedrska energija in obnovljivi viri so združljivi

To seveda ni res. Jedrska energija in obnovljivi viri niso združljivi!

Naložba v jedrsko elektrarno bi postrgala ves denar, niti za obnovljive vire niti za razvojne naložbe niti za razogljičenje celotne energetike ne bi ostalo nič

denarja. Razen, če bo Slovenija dala tujcem v najem prostor za novo nuklearko, pa naj si zgradijo, kar hočejo. Ampak potem to ne bo slovenska nuklearka in od nje ne bo imelo slovensko gospodarstvo nobene koristi.

Jedrsko elektrarna deluje neprestano, s polno močjo (razen kadar stoji). Moduliranje delovanja je zgolj teoretično izvedljivo, poleg tega pa je pošastno drago, torej odpade. Nuklearka ne more prilagajati proizvodnje spremenljivi potrošnji. Niti ne more prilagajati proizvodnje nestalnim obnovljivim virom. Menda nihče ne verjame, da bodo nuklearko ustavili, ko bo sijalo sonce, ko bo pihal veter ali ko bodo imele hidroelektrarne dovolj vode?

g) Energetska neodvisnost

Energetska neodvisnost je eden od pogojev za suverenost države. Z megalomanskim jedrskim objektom pa se bomo od energetske neodvisnosti odmaknili.

Jedrsko energija je zgolj statistično domača. Uvožena je tehnologija, oprema in gorivo. Domača pa je hladilna voda in prostor za radioaktivne odpadke.

Kako bo Slovenija energetska neodvisna, če bo ves čas odvisna od jedrskih monopolistov? Menda Slovenija ne bo vlagala v rudnike urana in v tovarne za predelavo rude in proizvodnjo jedrskega goriva, da bi se izognila jedrskemu monopolu? Če pa bo vlagala tudi v to, je treba že zdaj poznati vednost naložb v jedrsko neodvisnost.

Na drugi strani pa ima Slovenija dovolj obnovljivih virov energije. Zakaj jih zanemarjamo in jim celo nasprotujemo? Referendumska izbira naj bo: na eni strani vložek v razvoj (domače institucije, domači raziskovalci, domači proizvajalci) obnovljivih virov energije (OVE), na drugi nakup tuje tehnologije in tujega energenta (JEK2) ob hkratni podpori OVE.

Z OVE smo lahko energetska neodvisni, z JE pač ne.

ZEG zagovarja pošten referendum

Pokojni dr. Leo Šešerko, ki je bil aktiven član Zveze ekoloških gibanj Slovenije, je že leta 1996 predsedniku Državnega zbora dal pobudo za vložitev zahteve za razpis zakonodajnega referenduma pod geslom »Zaprimo nuklearko«. Podprl jo je z zakonsko zahtevanimi 200 podpisi volivcev. S pobudo bi poslanec dr. Šešerko dosegel začetek zbiranja podpisov za referendum, na katerem bi volivci odločali o zaprtju jedrske elektrarne Krško do konca leta 2006. Pobuda je bila grobo blokirana.

ZEG vseskozi zagovarja referendum o jedrski prihodnosti Slovenije. Podlaga za pošten referendum pa je korektno, objektivno in nevtrarno informiranje volivcev. Do zdaj je država preko GEN energije in jedrske skupnosti, s pomočjo glavnih medijev, ustvarjala jedrski energiji prijazno javno mnenje in je v trenutku, ko je ocenila, da ima možnost uspeha na referendumu, začela intenzivno zavajati. Pri jedrski energiji ni pozicije in opozicije. Vse parlamentarne stranke in skoraj vse izvenparlamentarne stranke ter veliki del NVO zagovarjajo jedrski hazard. Občutek imamo, da denar ne seva.

ZEG zagovarja le takšno referendumsko vprašanje, na katerem naj se volivci odločijo o energiji iz obnovljivih virov ali o energiji iz obnovljivih in jedrskih virov. Torej, OVE ali OVE+JE. Za odločanje pa morajo biti volivci objektivno informirani. Tretja opcija, ki je sedaj na mizi, referendum o zgolj jedrski energiji, je neprimerna.

Ekološki pozdrav !
Za Zvezo ekoloških gibanj Slovenije-ZEG

Predsednik Karel Lipič in predsednik » Nejedrska skupnost« Matjaž Valenčič

V vednost: Vlada RS

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

Državni svet RS

Računsko sodišče RS

Varuh človekovih pravic RS

Mediji